

TRANSPLANTALOGIYA

Tolipova Durdona Komil qizi

Abstract: Siz ushbu maqolani oqish jarayonida transplantologiya nima ekanligi, transplantalogiya qanday turlari mavjudligi, transplantatsiya tarixi, transplantologiya muomolari va zamonaviy yutuqlari haqida kerakli malumotlarga ega bolishingiz mumkun.

Key words: Transplantalogiya, ksenotransplantatsiya, organ, operatsiya, laboratoriya, perfuziya

Transplantologiya - bu organlarni transplantatsiya qilish muammolarini (xususan, buyraklar, jigar, yurak, o'pka va hakazo), shuningdek, sun'iy organlar yaratish istiqbollari va muammolarini o'rganadigan tibbiyot sohasi.

Transplantologiyaning bir necha turlari mavjud:

1. ksenotransplantatsiya - boshqa biologik turdan organlar va / yoki to'qimalarni transplantatsiya qilish;
2. allotransplantatsiya - transplantatsiya, bunda transplantatsiya donori genetik va immunologik jihatdan farqlanuvchi inson tanasi;
3. sun'iy organlar ;
4. ildiz hujayralari yoki o'zak a'zolardan o'sayotgan organlar ;
5. avtotransplantatsiya - transplantatni qabul qiluvchi transplantat organ uchun o'ziga o'zi donorlik qiladi.

Transplantatsiya tarixi

Hayotiy organlarning, aynan, yurakning eksperimental transplantatsiyasi asoschisi Aleksis Karreldir 1912-yilda Nobel mukofotiga sazovor bo'lgan. U eksperimentda organlarni transplantatsiya qilish, ularni saqlash va tomirlar anastomozlarini qo'llash texnikasi bo'yicha amaliy tadqiqotlar olib bordi. U donor organlarni saqlash va perfuziya jarayonlarining asosiy tamoyillarini ishlab chiqdi.

Odamdan odamga organ ko'chirishga birinchi urinish 1933-yilda Xersonda Y.Y.Voronoy tomonidan amalda o'tkazilgan. Dunyo transplantologiyasining asoschilaridan biri rus olimi V.P. Demixov bo'lib, u 1951-yilda itga donor yurak transplantatsiyasini ishlab chiqdi. 1967-yil 3 -dekabrda Janubiy Afrikalik jarroh Kristian Barnard avval Demixov bilan, shuningdek, bir qator dunyo jarrohlik klinikalarida amaliyot o'tagan, dunyoda birinchi marta yurak ko'chirib o'tkazishni muvaffaqiyatli amalga oshirdi. Keyptaun. Barnard Demixovni o'zining ustози deb hisobladi va uning laboratoriyasiga ikki marta tashrif buyurdi. Biroq, dunyo miqyosida shuhrat qozongan Bernarddan farqli o'laroq, Vladimir Petrovich qashshoqlikda, kommunal kvartirada vafot etdi. O'shandan beri 40 mingdan ortiq

bunday operatsiyalar allaqachon amalga oshirilgan. SSSRda birinchi yurak transplantatsiyasi 1968-yil 4-noyabrda Sovet Armiyasi bosh jarrohi Aleksandr Aleksandrovich Vishnevskiy tomonidan amalga oshirildi va birinchi muvaffaqiyatli transplantatsiya taniqli jarroh, Rossiya Fanlar Akademiyasi akademigi Valeriy Ivanovich Shumakov tomonidan amalga oshirildi. 1987-yil 12-mart. Hozirgi vaqtda Moskvadagi Transplantologiya va sun'iy organlar instituti Rossiya Federatsiyasining klinik va eksperimental transplantatsiya sohasidagi etakchi muassasasi hisoblanadi. Birinchi omadli buyrak ko'chirib o'tkazish 1954-yil dekabr oyida ikki bir xil egizak aka -uka o'rtasida Jozef Murreyboshchiligidagi jarrohlar jamoasi tomonidan amalga oshirildi. Jozef Murrey tadqiqotlarini davom ettirib, o'zaro qarindosh bo'lmagan donordan buyrak ko'chirib o'tkazish imkoniyatiga erishdi, shu bilan birgalikda immunosupressantlarning xususiyatlari va begona organi rad etish mexanizmi o'rganildi. Birinchi jigar transplantatsiyasi 1956-yilda Tomas Starzl tomonidan amalga oshirilgan. O'pka transplantatsiyasi birinchi marta 1963-yilda Missisipi universiteti kasalxonasida doktor Jeyms Xardi tomonidan amalga oshirilgan, biroq bemor operatsiyadan bir necha kun o'tib vafot etgan. Joel Kuper 1983-yilda bir o'pkani muvaffaqiyatli transplantatsiya qildi, 1986-yilda u ikkita o'pkani muvaffaqiyatli transplantatsiya qildi.

Avliyolar Kosmas va Damian o'lik Murning oyog'ini kasal odamga ko'chirib o'tkazishadi. Xayme Uge, 1459-1460.

Transplantologiya muammolari. Donor organlarning yetishmasligi zamonaviy klinik transplantatsiyaning asosiy muammolaridan biridir. Donor organlarni olishning standart asosidagi amaliyoti miya o'limi diagnostikasi o'tkazilishini talab qiladi, bu ko'p sonli mutaxassislarni jarayonga jalb qilishni talab qiladigan uzoq vaqt talab etuvchi jarayon bo'lib, ba'zi hollarda bu uzoq muddatli protsess donor organning sifat jihatdan yo'qotilishiga sabab bo'ladi, bundan tashqari to'satdan yurak tutilishi va marhumning tanasida intravital tizimli o'zgarishlar tufayli, donorning tanasida tromb hosil

bo'lish jarayonlari, shuningdek, komplement tizimining faollashuvi bilan birga tizimli yallig'lanish reaksiyasi rivojlanadi. Rivojlanayotgan patologik hodisalar majmuasi deyiladi ishemiya-reperfuzya shikastlanishi, bu " oksidlanish stressi " ning asosini tashkil qiladi, bu muqarrar ravishda anaerob metabolizm mahsulotlari transplantatsiyadan keyin qabul qiluvchining kislorodli qoni bilan o'zaro ta'sirlashganda yuzaga keladi.

Transplantologiyaning zamonaviy yutuqlari

XXI asrning boshlarida zamonaviy immunosupressiya qiluvchi dorilar, ayniqsa siklosporin va glikokortikoidlar yaratilishi, shuningdek donor va qabul qiluvchi organlarning mosligini mukammal va keng darajada tekshiruvchi usullar aniqlanganligi tufayli transplantatsiya ko'pincha ijobiy natija beradi.

Buyraklar transplantatsiyasi- buyrak transplantatsiyasida buyrak funksiyasining qayta tiklanmas darajada shikastlangan bemorlarning taxminan 75% qisqa muddatli ijobiy natijaga erishadi

Jigar transplantatsiyasi-jigar transplantatsiya qilinganda odatda 70-80 hollarda 1 yildan so'nggina muvaffaqiyatli ishlashni boshlaydi[10].Tahrirlash

Yurak transplantatsiyasi-1 yil davomida transplantatning muvaffaqiyatli ishlashi retsipientlarning 70 foizida qayd etilgan. Yurak transplantatsiyasini qabul qilgan ayrim bemorlar 20 yil umr ko'rgan. Rossiyada maksimal muddat taxminan 17 yil. Statistik ma'lumotlar quyidagicha: bemorlarning 90% operatsiyadan keyingi birinchi yilni muvaffaqiyatli yengib o'tishadi, 70% ga yaqini besh yil, yarmiga yaqini o'n yil umr ko'radi. Ularning barchasi transplantatsiyadan oldin o'lishi mumkinligini hisobga olsak, bu juda ko'p. Immun T regs hujayralarida deb nomlangan tartibga soluvchi DEPTOR oqsil faolligining oshirilishi yurak transplantatsiyasini qabul qilgan organizm immunosupressantlardan foydalanmasdan ham sichqonlarda besh baravar ko'proq yashashga imkon berishini kashf qilishdan umidvor bo'ladi. Ushbu hodisani qo'shimcha tekshirish transplantatsiya muvaffaqiyatini sezilarli darajada oshirishi mumkin

Oshqozon osti bezi transplantatsiyasi- Muvaffaqiyatli tarzda o'tgan oshqozon osti bezi transplantatsiyasi 70-80% ga yetadi. So'nggi paytlarda donor bezlaridan maxsus usullar yordamida ajratilgan insulin ishlab chiqarish uchun mas'ul bo'lgan Langergans orolchalarining hayoti uchun xavfli bo'lgan 1-tip qandli diabet hujayralarini ko'chirib o'tkazishga urinishlar qilindi. Transplantatni rad etish reaksiyalarini yengish uchun transplantatsiya qilingan hujayralar ularni qabul qiluvchining immun tizimi bilan kontaktining oldini olishga harakat qilmoqda. Langergans orollarini ko'chirib o'tkazish haqida ko'proq ma'lumot olish uchun qarang maqolada orolcha hujayra transplantatsiyasi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Большая российская энциклопедия : [35 -том] / гл. ред. Ю. С. Осипов. — М. : Большая российская энциклопедия, 2004—2017.
2. Маевский Е. И. Искусственные органы
3. Барановский Д.С., Демченко А.Г., Оганесян Р.В., Лебедев Г.В., Берсенева Д.А., Балясин М.В., Паршин В.Д., Люндуп А.В. Получение бесклеточного матрикса хряща трахеи для тканеинженерных конструкций. Вестник Российской академии медицинских наук. 2017; 72(4): 254-260. DOI:10.15690/vramn723
4. „Claudia Castillo: The pioneer's story“. The Independent(United Kingdom) (19-noyabr 2008-yil). 25-avgust 2011-yilda asl nusxadan arxivlandi. Qaraldi: 1-oktabr 2017-yil.
5. Michael Kahn. „Woman gets first trachea transplant without drugs“. Reuters (18-noyabr 2008-yil). 25-avgust 2011-yilda asl nusxadan arxivlandi. Qaraldi: 1-oktabr 2017-yil.
6. „Работающего в России известного хирурга коллеги обвинили в нарушении этических норм и дезинформации“ (ru). Газета.Ru. Qaraldi: 30-sentabr 2021-yil.
7. „Macchiarini May Face Involuntary Manslaughter Charges“ (en). The Scientist Magazine®. Qaraldi: 30-sentabr 2021-yil.